

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Bálint Tünde ügyvéd (....) által képviselt felperes neve (....) felperesnek - a ...jogtanácsos által képviselt Budapest XV. Kerületi Önkormányzat (1153 Budapest, Bocskai u. 1-3.) I. rendű, a dr. Győri Erzsébet ügyvéd (....) által képviselt II.rendű alperes neve (...) II. rendű, és a dr. Falcsik Tünde ügyvéd (....) által képviselt Budapest Főváros Önkormányzata (1055 Budapest, Bárczy I. u. 1-3.) III. rendű alperesek ellen - szerzői jog és személyiségi jog megsértésének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2007. június 5. napján kelt, 19.P.25.092/2004/25. számú ítélete ellen a felperes részéről 26. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének keresetet elutasító és a perköltséget megállapító rendelkezését helybenhagyja.

Az államot terhelő, le nem rótt kereseti illeték összegét 128.200 (Százhuszonnyolcezer-kettőszáz) Ft-ban állapítja meg.

A felperes köteles 15 napon belül az I. rendű alperesnek 12.000 (Tizenkettőezer) Ft, a II. rendű alperesnek 48.000 (Negyvennyolcezer) Ft és a III. rendű alperesnek 12.000 (Tizenkettőezer) Ft másodfokú perköltséget megfizetni.

A felperes költségmentessége folytán le nem rótt 149.200 (Száznegyvenkilencezer-kettőszáz) Ft fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét elutasította.

Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I-II-III. r. alpereseknek egyenként 30.000 - 30.000 - 30.000 Ft perköltséget. A még le nem rótt 56.160 Ft illetékről akként rendelkezett, hogy azt a felperes költségmentessége folytán az állam viseli.

Az elsőfokú ítélet tényállása szerint a Fővárosi Tanács által 1987-ben lakótelepek díszítésére alkalmas műalkotások létrehozására kiírt pályázaton vett részt a felperes, majd 1987. júniusában megbízást kapott „Zengés” (Szélhárfa) elnevezésű kültéri plasztika elkészítésére. A krómacél anyagú plasztika készítésére és

elhelyezésére a felhasználási szerződést a felperes és a II. r. alperes kötötte, a mű a II. r. (helyesen: III. r.) alperes jogelődje, a Fővárosi Tanács tulajdonába került. Az I. r. alperes jogelődjével (a XV. Kerületi Tanács) történt egyeztetés után került kijelölésre a felperesi mű elhelyezésére a Budapest, XV. Páskomliget u. és Bánkút u. által határolt terület és oda a mű telepítésére 1989-ben került sor. Ekkor a perbeli kültéri plasztika közelében összesen 4 örökzöld fenyőfa és egy kisméretű platánfa volt, amelyek a mű észlelhetőségét nem befolyásolták. A terület - amely az újpalotai lakótelepen található - ekkor nem rendelkezett kerítéssel, közpark volt, egyik oldalról egy munkásszállás határolta. Az 1990-es évek végén a mű környezete jelentősen átalakult. Az egykori munkásszállás átalakításával és bővítésével nyugdíjas ház létesült és az épület lezárta azt a teret, ahol a felperes alkotása elhelyezkedik. A parkrészlet fokozatosan a nyugdíjasház előkertjévé vált, ahová számos növényt, virágot telepítettek, kisebb medencét is kialakítottak, padokat helyeztek el. A területet körbe is kerítették, a beton alapú, fém léckerítés résein keresztül azonban megvalósul a beláthatóság, és a gondosan karbantartott ápoltság bárki előtt nyitva áll, nyilvános közterületnek minősül. Az időközben megnőtt illetve odatelepített növények miatt a lombos időszakban a felperesi műalkotás kívülről nem látható, de a parkon belül változatlanul megtekinthető, körbejárható.

E tényállás alapján az elsőfokú bíróság nem találta alaposnak a felperes keresetét. Döntését az Alkotmány 2., 8., 59. és 70/G. §-aira, a Ptk. 75. és 78. §-aira és a korábban hatályban volt, a szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény (Régi Szjt.) valamint az 1999. szeptember 1-től hatályos 1999. évi LXVII. törvény (Szjt.) szabályaira alapította. A hivatkozott jogszabályok alapján a kereset elbírálásához azt látta vizsgálándónak, hogy a mű környezetének megváltoztatása, korlátozottá vált láthatósága, illetve a mű állagának romlása megvalósít-e szerzői személyiségi jogsértést.

Az elsőfokú bíróság a helyszíni tárgyalás alkalmával tapasztaltakra hivatkozva kifejtette, hogy a jelen esetben a növényzet állapota az alpereseknek nem felróható. Az 1989-es helyzetet, mint eredeti állapotot, ma már nem látta helyreállíthatónak. Egyetértett azzal az alperesi érveléssel, hogy a növényzet növekedése már a plasztika telepítése idején is kiszámítható tény volt. Rögzítette, hogy a művet nem csonkították meg, nem is torzították el, fizikai valóságában nem változtatták meg. A felperes által kifogásolt kerítés kapcsán kiemelte, hogy az a korábban elhanyagolt, jelenlegi állapotában viszont parkosított közterület általános állapotát nem rombolja, a korábban kutyaürülékkel terhelt park a jelenben egy gondozott, ápoltság közpark. Rámutatott arra is, hogy köztéren elhelyezett alkotás esetében nem lehet figyelmen kívül hagyni azt, hogy a környezet értelemszerűen változhat. Mindezek alapján az volt az álláspontja, hogy önmagában a láthatóság bizonyos fokú korlátozottsága nem jelenti a mű egységének sérelmét.

Az elsőfokú bíróság a karbantartással kapcsolatos kereseti kérelmet is megalapozatlannak találta, azzal az indokkal, miszerint a mű azzal együtt, hogy felújítása indokolt, karbantartása szükséges, nincs olyan elhanyagolt állapotban, amely önmagában sértene a felperes személyiségi jogait. Nem kelt összességében

olyan benyomást, hogy egy elfeledett, értéktelen, mindenki által magára hagyott alkotásról lenne szó.

Kitért arra is, hogy a felújítás, a karbantartás, a tulajdonos, illetve a megbízottjának (II. és III. r. alperesek) kötelessége. A karbantartás meghatározott módjának előírása azonban az elsőfokú ítélet szerint nem tartozik a bíróság feladatkörébe. Figyelembe veendőnek tartotta azt is, hogy a II. r. alperes ezzel kapcsolatos anyagi lehetőségei korlátozottak, feladataiban a jelen perben sorrendiség nem állítható fel. Ilyen körülmények között nem látott lehetőséget arra, hogy a felújítás konkrét idejére, illetve a felújítás költsége vonatkozásában külön határozatot hozzon. Rögzítette ugyanakkor, hogy mindez nem befolyásolja a II. r. alperes karbantartási kötelezettségének tényét.

Az ítélet ellen a felperes fellebbezett, elsődlegesen a megváltoztatását és a keresetének történő helyt adást, másodlagosan a hatályon kívül helyezését kérte.

Egyrészt azzal érvelt, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást tévesen állapította meg, hiszen a II. r. alperes a szobor áthelyezése mellett foglalt állást már 2001-ben, majd a 2007. január 25-i tárgyaláson is így nyilatkozott. Tévesnek tartotta azt a megállapítást is, hogy a növényzet növekedése előre kalkulálható volt, mivel a jelenlegi vegetáció sokkal burjánzóbb és a betonmedencével sem kalkulálhatott. Sérelmezte továbbá, hogy az ítélet nem tért ki „... tanú vallomására, aki szerint a növényzet a látványt alapvetően befolyásolja, gyakorlatilag nem lehet látni.

Másrészt az ítélet megalapozatlanságára hivatkozott, mert álláspontja szerint bizonyította, hogy a szobor a növényzet miatt nem látható, holott tágas helyre tervezte. A felperesnek személyhez fűződő joga, hogy rendeltetése szerint megtekinthető legyen a műve, annak lényegi eleme, hogy látható legyen. Kifogásolta, hogy a bíróság saját esztétikai érzéke alapján döntött, holott ha a Pp. 3. § (3) bekezdésében foglaltakat betartva járt volna el, akkor a felperesnek lehetősége lett volna a Szerzői Jogi Szakértői Testület kirendelését kérni a perbeli szakkérdésre. Hangsúlyozta továbbá, hogy a karbantartás szükségessége kérdésében mindenki egyetértett, a II. r. alperes vállalta is, mégsem marasztalta az elsőfokú bíróság, amely abban is tévedett, amikor a karbantartási kötelezettség teljesítésére a tulajdonost, illetve megbízottját jelölte meg, holott az a II. r. alperes feladata.

Az alperesek az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérték.

Az I. r. alperes véleménye szerint nem sértette meg a felperes személyiségi jogait, mivel ténylegesen az a kilenc fa befolyásolja a láthatóságot, amelyek már a mű elhelyezésekor is ott voltak, azt a kerítés nem akadályozza. A mű időközben nagyságrendekkel szebb körülmények közé került és a köz számára továbbra is látható a szobor. Hangsúlyozta, hogy a felperessel kötött felhasználási szerződésben semmilyen kitétel nem szerepelt a mű környezetét illetően.

A II. r. alperes kifejtette, hogy a karbantartással kapcsolatos perbeli nyilatkozata nem a kereset, vagyis a jogsérelem elismerése volt, mert abból, hogy a mű állaga nem jó, illetve jobb helyen lenne máshol, nem következik az, hogy személyiségi jogi sérelem is megvalósult. Álláspontja szerint a mű nem igényel azonnali beavatkozást, karbantartására sor fog kerülni, de annak idejét nem szabhatja meg a felperes.

A másodfokú tárgyaláson előadta, hogy a köztérre tervezett szoborra kiírt pályázat szerint a műpéldány tulajdonjogának átruházásával kérték a pályázóktól a művet. A pályázat hat darab, lakótelep díszítésére szolgáló műre nyert kiírást, további kritériuma nem volt. Érvelése szerint a köztérre tervezett művészeti alkotások tekintetében a művész is számol, számolnia kell a környezetváltozással. Adott esetben a változás folytán a mű ápolat, gondozott környezetbe került, bár a láthatóság szempontjából kedvezőtlenebb a helyzete. A mű rendeltetése a közterület díszítése és ez mind a mai napig megvalósul, hiszen közterületen van.

A III. r. alperes álláspontja az volt, hogy a hosszú időre tervezett köztéri szobornál számítani lehet a környezet megváltozására. Az adott esetben nem történt olyan mértékű és jellegű változás, ami a szerző személyiségi jogát vagy a mű integritását sértené. Az, hogy az alkotás kevésbé látható, nem érinti a szerzői személyiségi jogát. Ha a látványt illetően az alkotónak valami elvárása lett volna, azt a szerződésben kellett volna rögzíteni, ilyenre azonban nem került sor.

A fellebbezés nem alapos.

Az elsőfokú bíróság érdemében helyes döntést hozott, azzal a másodfokú bíróság egyetért, azonban az államot terhelő, le nem rótt kereseti illeték összegét pontatlanul állapította meg, továbbá az indokolása is módosításra szorult a következők szerint.

Elsődlegesen az elsőfokú ítélet tényállását szükséges kiegészíteni azzal, a másodfokú eljárás adataira figyelemmel, hogy a perbeli műpéldány a III. r. alperes tulajdonába átruházással került.

Ki kell térni arra is, hogy az elsőfokú bíróság szükségtelenül hivatkozott a jogszabályok felsorolásánál a korábban hatályban volt, a szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény szabályaira. A felperes ugyanis nem a régi szerzői jogi törvény hatálya alatt, a II. r. alperessel kötött felhasználási szerződést, hanem az alkotás jelenlegi körülményeit - korlátozott láthatóságát és a karbantartás hiányát - sérelmezte a perben, személyiségi és személyhez fűződő szerzői jogai sérelmét állítva. Ennél fogva csak az 1999. szeptember 1-től hatályban lévő, a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.) szabályai irányadók a 107. § (1) bekezdése folytán az elbírálás során.

Emellett hiányosan is jelölte meg az alkalmazott jogszabályhelyeket az elsőfokú ítélet, nem tért ki arra, hogy az Szt. 94. § (1) bekezdés a) pontja teszi lehetővé,

hogy jogainak megsértése esetén a szerző a jogsértővel szemben követelje a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását, továbbá az f) pont alapján követelheti a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását. Mindezekkel a másodfokú bíróság kiegészített az elsőfokú ítélet indokolását.

Az ügy érdemében az elsőfokú döntés helytálló, helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a hivatkozott körülmények alapján a felperes személyiségi jogai nem sérültek.

A jelen esetben a felperest megillető szerzői vagyoni jogai átruházással átszálltak a III. r. felperesre (Szjt. 23. § (1) és (2) bekezdése), de a személyhez fűződő jogai megmaradtak (Szjt. 9. § (2) bekezdés), ezért annak védelme érdekében felléphetett.

Az Szjt. 13. §-a értelmében, amely a mű egységének védelme címet viseli, a szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta eltorzítása, megcsonkítása vagy más olyan megváltoztatása vagy megcsorbítása, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes.

A fenti, a mű teljességének sérthetetlenségét védő szabály első fordulata szerint feltétlenül jogsértő minden eltorzítás, csonkítás, amely a közvetlenül a mű lényegi vonásait éri, a második fordulat pedig a becsület és a hírnév sérelmétől függően tiltja a mű megváltoztatását, megcsorbítását. E második fordulat vonatkozhat a mű egyediségét, állandóságát közvetett módon befolyásoló változásokra is, ilyen lehet a mű méltatlan helyre kerülése vagy állagának olyan lényeges megváltoztatására, amelynek folytán a néző számára leértékelődik az alkotás, ahogy azzal a felperesi kereset is érvelt.

Az adott esetben alaptalanul hivatkozott a felperes az I. r. alperes részéről a környezet megváltozására, és a II. r. alperes tekintetében a szobor karbantartási kötelezettségének elmaradására jogsértést megalapozó körülményként.

Az elsőfokú bíróság a helyszíni szemlén közvetlenül megvizsgálta az alkotást és környezetének állapotát és a Pp. 206. §-a szerinti mérlegelés alapján jutott arra a következtetésre, hogy a mű elhelyezése óta eltelt időben megnövekedett növényzet és a kialakított kerítés ugyan a plasztika láthatóságát bizonyos fókig korlátozza, de mivel ápolt, gondozott parkban van, a környezet adott módon történt változása nem alkalmas szerzői jogsértésre. Megjegyzi a másodfokú bíróság, hogy ebben a kérdésben azonban nem annak volt jelentősége, hogy a változás az I. r. alperesnek felróható-e, hiszen a hivatkozott jogsértés objektív jellegű. Azt kellett értékelni, hogy a mű környezete, amely az I. r. alperes tulajdonában áll, sérelmes-e, méltatlan-e a szerző számára és a másodfokú bíróság egyetért az elsőfokú bírósággal, miszerint közvetlen tapasztalata alapján mérlegelhető volt, hogy az alkotás állaga és a karbantartás hiánya alkalmas-e az alkotó szakmai hírnevének rombolására.

A bizonyítási indítványt nem előterjesztő felperes tévesen sérelmezte eljárási hibaként, hogy az elsőfokú bíróság nem oktatta ki arra, hogy a Szerzői Jogi Szakértői Testület kirendelését kérheti. A másodfokú bíróság sem látta szükségszerűnek szerzői jogi szakvélemény beszerzését ezzel kapcsolatban. Nem tekintette ugyanis különleges szakértelmet igénylő kérdésnek annak eldöntését, hogy egy közparkban sétáló, átlagos néző számára a mű a jelenlegi állapotában megtartotta-e egyediségének lényegi elemeit, vagy értéktelen, elhagyott mű benyomását kelti. Az elsőfokú bíróság mérlegeléssel a helyszíni szemlén látottak, a tanúk vallomása és a rendelkezésre álló fényképek alapján okszerűen juthatott arra az álláspontra, hogy a mű állaga nem olyan mértékben leromlott, vagy elhanyagolt, amely már a felperes személyhez fűződő jogait sérti. Ezzel a másodfokú bíróság egyetértett.

Eredménytelenül hivatkozott a fellebbezés arra is, hogy elutasító döntés nem lett volna hozható, mivel a II. r. alperes a pert megelőzően és a perben is tett a karbantartási kötelezettség szükségességére és teljesítésére nyilatkozatot. A másodfokú tárgyaláson a II. r. alperes egyértelműen megerősítette, hogy a felújításra szoruló perbeli szobor tekintetében őt terhelő karbantartási kötelezettségről tett előadása nem jelenti azt, hogy elismerte volna a jogsértést, vagyis hogy a felújítás elmaradása folytán kialakult állapot a mű egységét sértené a felperes szakmai hírnevét romboló módon.

A fentiek szerint a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta a per fő tárgya és az alperesek által fellebbezéssel nem sérelmezett perköltség tekintetében.

Észlelte azonban, hogy az elsőfokú bíróság a felperes költségmentessége folytán az államot terhelő, le nem rótt kereseti illeték összegét tévesen állapította meg. Arról a Pp. 253. § (3) bekezdése szerint, amelynek értelmében a fellebbezés korlátaira tekintet nélkül határoz a le nem rótt illeték megfizetéséről, a felperes költségmentessége engedélyezését megelőzően, az általa lerótt illetékre és a pertárgyértékre figyelemmel rendelkezett.

Az eredménytelenül fellebbező felperes a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles az alpereseknek másodfokú perköltséget megfizetni, amelynek összegét a másodfokú bíróság az egyes alperesekkel szemben érvényesített kereseti követelések szerint irányadó pertárgy értékekre tekintettel, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) és (5) bekezdésének megfelelően állapította meg, áfával növelten.

A felperes költségmentessége folytán le nem rótt fellebbezési illetéket a 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 14. §-ának értelmében az állam viseli.

Budapest, 2008. január 22.

Tóth Lászlóné dr. s.k.

a tanács elnöke

Dr. Lesenyei Terézia s.k.
Zsuzsanna s.k.
előadó bíró

Dr. Kovács
bíró

A kiadmány hitelül:
tisztviselő